

Gratis genieten

Tuinen kijken en door openbare parken dwalen zonder te hoeven reserveren? Dat kan op deze gratis adressen in Nederland en België, gerangschikt per provincie. De tips variëren van enkele hectares grote landgoederen tot dorpse kruidentuinen.

tekst KATJA STARING

Op deze foto Notoarestoen in Eenrum, Groningen

Check van tevoren altijd de openingstijden van de betreffende tuin. Sommige tuinen zijn dagelijks gratis toegankelijk en echt openbaar, andere worden beheerd door vrijwilligers en hebben speciale openingstijden. Andere tuinen zijn alleen in een bepaald seizoen geopend, vanwege een specifieke bloei. We noemen de tuinen met naam en plaats, waarmee ze op internet zijn te vinden.

FRIESLAND

- **De Slotplaats** in Bakkeveen, een verdiepte tuin voor een huis uit begin 20e eeuw, met 18e-eeuwse zonnwijzer. Achter het huis ligt een sterrenbos en de Burmaniazuil, oftewel Poppestien. Daar halen de dorpingen volgens de overlevering hun pasgeboren kinderen op.
- **Martenastate** in Cornjum, park met lanen en zeer oude bomen, een van de rijkste vindplaatsen van stinsenplanten in Fryslân.
- **Kruiden- & Plantloretuin De Goede Hoop** in Joure, tuin vol groen en kleur en afwisseling tussen water en begroeiing, met boerentuin en fruitgaard.
- **Stania State** in Oenkerk, tuin in Engelse stijl met oude zichtlijnen en slingerpaadjes met onverwachte

doorkijkjes, bruggetjes, heuveltjes en vijvers.

- **Landschapstuin & theetuin de Tamarisk** in Nijega, landschapstuin van 87 are. Twee grote vijvers en drie oude bomen, omgeven door borders met een verscheidenheid aan bloemen en planten.
- **De Reidikker** in Mirns, theeproeverij en kruidentuin.
- **Le Roy-tuin** in Heerenveen, 1 kilometer plantsoen, en de machtige Ecolathedraal in Mildam, gebouwd door paradijsvogel Louis le Roy.
- **Tropische Kas** in Beetsterzwaag, kassencomplex met een weelderige verzameling tropische planten. Een idyllisch plekje achter in de oertuin van het monumentale Lycklamahûs. **1**

GRONINGEN

- **Bloemplukboerderij Saaxumhuizen**, bloemenakker bij boerderij, ook is er een maisdoolhof en een landwinkel.
- **Borg Ewsum** in Middelstum, indrukwekkend borgterrein met een rijke historie die teruggaat tot de 15e eeuw, met theeschenkerij.
- **Cloostertuin** in Kloosterburen, kleine dorpstuin.
- **Domies Toen** in Pieterburen, ecologische pastorietaun met bijzondere sfeer, vrijwillige bijdrage wordt op prijs gesteld.
- **Notoarestoen** in Eenrum, exotische bomentuin. In mei zijn de vele bloeiende rododendrons er een bezienswaardigheid.

DRENTHE

- **De Braak** in Paterswolde, bijzonder park van landschapontwerper Lucas Pieters Roodbaard van rond 1830 met vijvers en uitzichtpunten, aangevuld met attracties zoals een kettingbrug en doolhof. Ook stinsenflora. Te combineren met nabijgelegen landgoed Vennebroek.
- **Beeldenpark** De Havixhorst in De Wijk, tuin met figuratieve, hedendaagse beelden en even verderop oeievaarsstation De Lokkerij.
- **Vlindertuin** in Zuidwolde, aangelegd door de Natuurvereniging Zuidwolde, in samenwerking met de plaatselijke Volkstuinvereniging, met planten die vlinders aantrekken, met naambordjes.
- **Mei Chu** in Wilhelminaoord, tuin van 3 hectare met 80 bamboesoorten, Chinese en Japanse bomen, heesters en vaste planten en een bamboekwekerij.
- **Tuinen Frederiksoord**, struinterrein rond de voormalige landbouwschool, met fruitgaard en de rolstoeltoegankelijke Tuin zonder Drempels.
- **Landgoed Overcingel**, bijzondere stadstuin in Assen. Strikt genomen niet gratis, maar te betreden op vertoon van een wandelkaart die 1 euro per gezin per jaar kost. **3** ▶

Foto: Helseen Verhage

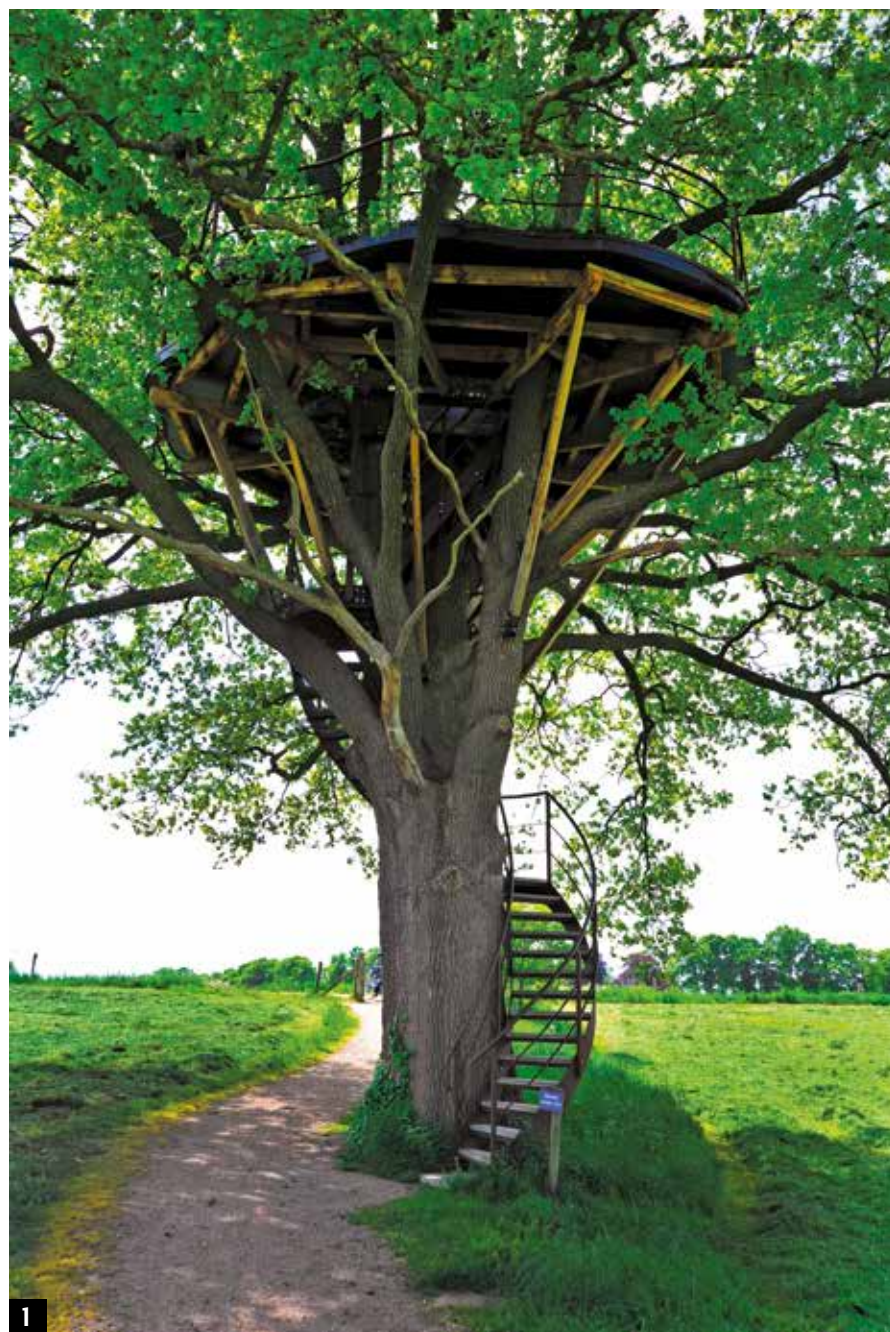
Foto: Karla Leeftink

Foto: Sandra Verkie

OVERIJSEL

- **Arboretum Poort Bulten** in De Lutte, uitgestrekt park vol bijzondere bomen, wilde bloemenweiden in het voorjaar en paddenstoelen en herfstkleurenpracht in het najaar.
- **Beeldentuin Witharen**, openluchtgalerie bij een boerderij met tientallen kunstwerken tussen de bloemen en bosschages. Er is een terras met knusse zitjes en een winkeltje waar je keramiek kunt kopen.
- **Kalheupinkpark** in Oldenzaal, openbaar wandelpark met oude bomen, kunstwerken en twee vijvers in de vorm van een appel en een peer.
- **Parktuin** bij museum Natura Docet Wonderryck in Denekamp. Hier groeien bijzondere pilvarens, er is een grote waterpartij en een kijkkunstwerk.
- **'t Kruudnhöfke** in Vasse, tuin achter de kerk met tientallen planten en kruiden.
- **Kruidentuin** in Den Ham, achter het Middendorpshuis staan medicinale, keuken- en geurkruiden, ook is er een kleine bijbeltuin aangelegd met planten die voorkomen in de bijbel, zoals olijf, dadel-palm, vijg en hysop.
- **De Lindetuinen** in Den Ham, met verschillende planten, rozen, clematissen, kuipplanten en een pluktuin met een grote diversiteit aan najaarsbloemen en grassen.
- **Tuinen van Diepenheim**, door kunstvereniging Diepenheim. Allerlei tuinen, waaronder een groene 'collage' met 1.400 hostasoorten, de wei van de bij en de Boomtuin van Jeroen Kooijmans, een magische tuin boven in een eeuwenoude eik, bereikbaar via een winteltrap. **1**

1

Foto: Martin van Lokven

Foto: CNME Amersfoort

4

NOORD-HOLLAND

- **Buitenplaats Beeckestijn** in Velsen-Zuid, formele en landschappelijke parkdelen uit de 18e eeuw en een grote verzameling tuinstijlen, met bijvoorbeeld een bloemenwaaier, tuinmuren, beelden, lanen en vijvers.
- **Buitenplaats Leyduin** in Vogelenzang, ooit zomerbuitenplaats van rijke families, nu met een actieve moestuin.
- **Costerustuin** in Hilversum, vrijwilligers zetten hier het gedachtegoed voort van bioloog Jan Costerus, die deze tuin honderd jaar geleden opzette.
- **De Overplaats** in Heemstede, onderdeel van het landgoed Hartenkamp, waar ooit de beroemde geleerde Linnaeus planten bestudeerde, met stinsenplanten in het voorjaar en paddenstoelenrijkdom in het najaar.
- **Heemtuin Zaandam**, ecologische stadstuin die stamt uit de jaren vijftig.
- **Thijse's hof** in het Bloemendaalsche Bosch, oudste heemtuin van Nederland.
- In 's-Graveland bezit Natuurmonumenten een aantal juweeltjes van parken, tuinen en landgoederen, zoals park **Gooilust**. **2** Op de landgoederen Boeckesteyn en Schaep en Burgh zijn de traditionele 19e-eeuwse lanen, vijvers en slingerpaden te bewonderen.

UTRECHT

- **Máximapark** tussen Leidsche Rijn, Vleuten en De Meern. Dit park is bijna zo groot als de binnenstad van Utrecht en ontworpen door landschapsarchitect Adriaan Geuze. De in de tuin gelegen Vlinderhof is ontworpen door Piet Oudolf.
- **Londotuin** in Leersum, heemtuin met een wilde plantenborder, onkruidakker, stinsenbos, drie heuvels bestaand uit verschillende grondsoorten (stuifzand, kalkrijke klei, mergel, kalkarm en -rijk duinzand, kalkrijk

GELDERLAND

- **De Kaardebol** in Zutphen, wilde bijentuin, historische moestuin, bloementuin, ecologische voorbeeldtuin en een (niet gratis) vlinderkas.
- **Landgoed Warnsborn** in Arnhem, orangerie met terrastuin tussen ontspringende beekjes, in 1913 ontworpen door Hendrik Copijn.
- **Kasteeltuin Staverden**, botanisch paradijs met meer dan twintig plantensoorten die op de Rode Lijst van zeldzame en bedreigde planten voorkomen, verder een mooie moestuin en ... witte pauwen.
- **Moestuin van Brakel**. Naast een kasteelruïne ligt deze oude ommuurde vrijwilligersmoestuin met ook vaste planten en exotische soorten. In de kas 75 verschillende soorten tomaten.
- **Tuin van Scherpenzeel**, vaste plantenborders vol bloei.

Een magische tuin
boven in een oude eik

- **Tuin van Schaffelaar**, op giga (94 hectare) landgoed Schaffelaar bij Barneveld.
- **Tuin van Huis Verwolde**, statig landhuis omringd door een geometrische tuin naar klassiek ontwerp en een park met bijzondere bomen, waaronder de oudste eik van Nederland, de Dikke Boom.
- **Hof van Hackfort**, landgoed met kasteel in Vorden, met parkbos met originele watermolen, biodynamische wijngaard en moestuin. Startpunt van een wandeling van 5 kilometer. **4**

Voor een moment van bezinning, inspiratie en rust kun je terecht in de spirituele stilletuin

ZUID-HOLLAND

- **Heemtuinen Goudse Hout** bij Gouda, terrein van 3,25 hectare dat bestaat uit verschillende landschapsoorten, die een indruk geven van het oorspronkelijke Zuid-Hollandse veenweidegebied.
- **Heemtuin Tenellaplas** ligt in de duinen van Voorne bij Rockanje. Het landschapspark werd aangelegd door Cees Sipkes in 1949-1950 als 'instructief plantsoen'.
- **Kasteel Keukenhof** in Lisse, landgoed vlak bij de beroemde Keukenhof, met stijlvolle uitstraling en in het voorjaar borders vol bollenpracht en in de nazomer een dahliaweelde.
- **Clingendael** in Den Haag, bijzonder zijn hier de Japanse tuin (periodiek opengesteld), de rododendronlaan en het Sterrebos.
- **Tuin van Villa Augustus** in Dordrecht, ruim 1,5 hectare met onder andere een moestuin, kas, Italiaanse tuin, bosje en een boomgaard. In markt en restaurant kun je proeven van wat er wordt geteeld. **3**

ZEELAND

- **Pluktuin La Fleur** heeft locaties in verschillende Zeeuwse plaatsen zoals 's-Heer Hendrikskinderen, Schoondijke, Yerseke, Serooskerke en Noordgouwe. **2**
- **Heemtuin De Hollandse Hoeve** in Goes geeft een indruk van het landschap en het natuurschoon van de Bevelanden, met een drinkpoel, dijken, grasslanden, een vliedberg, een grensline en een meidoornhaag. Er is ook een veelheid aan kikkers, salamanders, vleermuizen en vlinders te vinden door de speciale beplanting.
- **Terra Maris**, museum voor natuur & landschap van Zeeland, Oostkapelle. Met landschapstuin van 2,5 hectare waar de Zeeuwse landschapstypen in het klein zijn aangelegd. Beklim ook de vliedberg met het Mottekasteel voor een prachtig uitzicht.

NOORD-BRABANT

- **Heemtuin De Meulenwerf**, op een mooie locatie in de oude vestingstad Heusden.
- **A3 Tuingalerie** in Oirschot, natuur en kunst in een verrassende tuin met allerlei hoekjes, met magnolia's, kleurrijke bloemperken, fraaie sierhagen, een heuse sequoia en de sprookjesachtige *Davidia*, oftewel de 'zakdoekjesboom'. Met kwekerij.
- **Wereldtuin Verdriet** in Cuijk, ecologische voedsel- en ontmoetingstuin en sociale onderneming, met winkel voor de verkoop van groenten, zaden, tuinplantjes, kruiden, honing of huisgemaakte spullen.
- **De Beeldentuin** in Cuijk, verrassende droomwereld met beelden in brons, natuursteen en andere materialen.
- **Museum De Pont** in Tilburg (toegankelijk met museumjaarkaart) heeft een weelderige binnentuin. Voor de ingang ligt de vijvertuin van Sophie Walker met daarin de magische hemelspiegel van Anish Kapoor. **1**
- **Landgoed Mattemburgh** in Hoogerheide, meerdere tuinen waaronder een Franse en Engelse landschapstuin, een pinetum, een eetbare tuin en een wintertuin. In de orangerie voor de historische kuisplanten vind je een restaurant.

LIMBURG

- **In de 7e Hemel** in Grashoek, boomgaard en bloemen- en fruitpluktuin.
- **Spirituele stilletuin** in Bemelen, bijzondere tuin met allerlei ornamenten, bedoeld voor een moment van bezinning, inspiratie en rust.
- **Orchideeëntuin Gerendal** in Schin op Geul. Open in de maand mei tot en met half juni.
- **Kasteeltuin Oud-Valkenburg** bij het pittoreske kasteel Schaloen, botanische tuin die de Zuid-Limburgse natuur en het landschap toont, met watermolen en kruidentuin.
- **Clermontgarten** in Vaals, geïnspireerd op een 18e-eeuwse tuin.
- **Landgoed Heerdeberg**, met biologische moes- en kruidentuin waarmee de op het landgoed kokende kok verse gerechten bereidt. Maandelijkse streekmarkt.
- **Heemtuin IVN Munstergeleen** in Windraak, ruim 25 biotopen en

VLAANDEREN

- **De Hortus Botanicus Lovaniensis**, oftewel de Kruidtuin in Leuven. Op ruim 2 hectare staat hier alles wat je mag verwachten van een universitaire botanische tuin. Overigens zijn alle Leuvense parken gratis toegankelijk.
- **De Plantentuin** is de universitaire botanische tuin van Gent. Tegenover het Citadelpark staan op 2,75 hectare ruim 10.000 planten, zowel buiten als in kassen.
- **De Sint-Pietersabdij** in Gent. Achter de gevels van de Sint-Pietersabdij schuilt een weelderige abdijtuin naar historische voorbeelden, aangelegd op de terrastuin van een pralzuchtige abt in de 18e eeuw, ook staan er ruïnes uit de 15e eeuw. **4**

Achter de gevels schuilt een weelderige abdijtuin

landschapselementen op een klein areaal samengebracht, met alle flora van het Limburgse landschap.

- **Botanische Tuin** in Kerkrade, een internationaal erkende Botanische Tuin met meer dan 3.000 verschillende planten, in de stijl van een Engelse landschapstuin. **5**

- **De Kruidentuin** van de Abdij van Postel. Hier begonnen de Norbertijnse broeders 25 jaar geleden met de kweek van kruiden op een milieuvriendelijke manier. Ze worden onder andere verwerkt in diverse geneeskrachtige crèmes, die in de (web)winkel te koop zijn. ♦